

DOI 10.31558/2519-2949.2018.4.15

УДК 321.001.7

*Коч С. В., Одеський національний університет імені І. І. Мечникова***КЛІВАЖУВАННЯ ПРОСТОРУ ПІВНІЧНОГО ПРИЧОРНОМОР'Я:
ГЕОПОЛІТИЧНІ СУПЕРЕЧКИ В ЕПОХУ ПОСТ-ПРАВДИ**

Причорномор'я протягом століть залишається зоною геополітичного протистояння прикордонних держав: Болгарії, Росії, Румунії, Туреччини, України, Молдови та інших. Вибудовуючи свою геополітичну суб'єктність, кожне з них розглядає регіон як частину простору етногенезу, націогенезу і політогенезу.

Сучасний регіоналізм в політичних практиках суміжних держав Причорномор'я став проявом різних процесів. В одному випадку, як механізм децентралізації та лібералізації в рамках глобальних інтеграційних тенденцій, а в другому – як практика реалізації постімперських геополітичних ідеологій. У цьому випадку він в кінцевому рахунку спрямований на руйнування територіального статус-кво. Такі процеси на стадії зародження та оформлення проявляються в вигляді політики «м'якої сили» і відбуваються під ширмою «відродження» нації і справедливості.

Мета статті – продемонструвати специфіку Причорномор'я як прикордонного регіону та транскордонної системи та акцентувати увагу на нових якостях соціального і інформаційного просторів. Так, вихід на політичну арену нових акторів – регіональних спільнот і локальних етнокультурних і діаспорних груп, зумовило співіснування різних версій історичної «правди», політичної доцільності, соціальної справедливості в регіону.

В статті продемонстровано, що інформаційний та комунікаційний простори стали ареною для політичних дій держав, які проводять в регіоні цілеспрямовану культурну та меморіальну політику. Метою таких заходів проголошується турбота та захист співвітчизників, збереження пам'яті про спільне минуле, створення умов для інтегрування регіону в семіотичну та інституційну систему держави. Зроблено висновок про те, що усі суб'єкти регіональних геополітичних відносин розглядають транскордоння Північного Причорномор'я як стратегічний простір для подальшого національного розвитку. При цьому відзначено, що національні стратегії на початку ХХІ ст. були трансформовані за рахунок розширеного тлумачення «нації», які «вийшли» за державні кордони та «включили» у свій склад закордонних співвітчизників, які втратили громадянство, споріднені етнічні групи, а також історичні та етногенетичні простори, які в минулому належали державам і розуміються як «втрачені».

Ключові слова: *транскордоння, кліважи, постправа, регіональна політика, політика щодо співвітчизників, меморіальна політика.*

Постановка проблеми. Північне Причорномор'я протягом століть залишається зоною геополітичного протистояння прикордонних держав. Вибудовуючи свою геополітичну суб'єктність, регіональні гравці розглядають регіон як простір націогенезу, політогенезу або етногенезу титульного народу. Практики соціально-політичної активності в прикордонні з боку цих держав, демонструють різні механізми впливу на регіональні соціальні процеси і різні форми регіональної політики.

Регіональна політика передбачає пошук історичних аргументів для легітимізації політичних дій, застосування комеморативних механізмів з метою пошуку інтерпретацій минулого і створення довгострокових меморіальних стратегій, які підкріплюють сучасну версію націогенезу. Отже, діахронний вимір регіональної політики створює фундамент для обґрунтування «історичного права» держави на простір. Синхронний вимір регіональної політики орієнтований на формування лояльності населення до політичного центру за рахунок соціальних дій в сферах побутових відносин, інвестування, освіти (формування лояльної інтелігенції), інформації (формування регіональної пам'яті і комунікаційних пріоритетів).

При цьому, держава «входить» або «повертається» в регіональну структуру в якості бенефіціару. Інвестування дозволяють встановити соціальні зв'язки і виступати як суб'єкт господарювання, культурний і соціальний меценат, який діє з огляду на свої геополітичні інтереси.

Теоретична основа аналізу. Дослідження регіональних процесів в Північному Причорномор'ї спирається на концептуальні напрацювання С. Роккана (теорія соціальних розколів – «кліважів» та їх вплив на структуру політичного простору) [22], Р. Брубейкера (теорія ідентичності малих груп в контексті комеморативних практик держав) [2], Д. Замятіна (дослідження способів репрезентації та інтерпретації прикордонних просторів) [6] і У. Бека (аналіз територіального простору прикордоння, як об'єкту соціальних процесів, що має «глокальну біографію», і дозволяє локальним групам протиставляти себе глобальному людству) [1]

Метою роботи є дослідження політико-правових механізмів впливу на соціокультурний і політичний розвиток Північного Причорномор'я з боку прикордонних держав в контексті взаємодії із співвітчизниками.

Основний матеріал. Аналізуючи «карту» Північного Причорномор'я як простору, який є історичною частиною великих імперій, звертаємо увагу на розколи (кліважі), які внесли їх кордони в регіональну соціокультурну структуру (між християнським і мусульманським світом, між латинізованим простором романської культури та культурою кириличного письма східного християнства, між культурою землеробського населення і номадів, тощо.).

Регіональна структура, як результат розколів соціо-політичного простору, характеризується унікальними рисами: 1) формування анклавів «периферійного населення», якому притаманна множинна ідентичність [8]; 2) співіснування перехресних комунікаційних просторів, які утворюють дискретно-континуальну систему багаторівневої взаємодії [17]; 3) «фантомні кордони», які проявляються під час електоральних процесів, вибору напрямків міграції, формування векторів інтеграції локальних суб'єктів регіону.

Північному Причорномор'ю притаманні риси «буферного простору». Кожна з імперій, яка володіла цим простором, осмислювала його як бар'єр, який забезпечує недосяжність «центру»: а) будова фортець, засік, організація військових поселень; б) створення умов для заселення регіону лояльним до влади населенням; в) проведення протекціоністської політики до регіону.

Соціальний протекціонізм передбачав створення пільгових «соціальних ліфтів», особливі соціальні та економічні статуси для населення, надання автономій або права на самоврядування. Економічний протекціонізм проявлявся у вигляді податкових та митних пільг, порто-франко, спеціальних режимах прикордонного переміщення, створення інфраструктурних об'єктів.

Доки регіон залишався «внутрішньою периферією» імперії, він створював умови для захисту «центральної структури» і позначав просторовий кордон «своєї» території. Але в ситуації конфлікту виступав об'єктом «торгу», «жертви», «завоювання» як в період Російсько-Турецько-Польських війн XVII-XIX ст. або Світових війн XX ст. Рухомість політичних кордонів пояснює велику кількість реліктових кордонів на півночі Чорного моря – «недоїдки» конкуренції між націями-державами (Ст. Роккан). Вони проявляються під час виборчих кампаній, в умовах вибору стратегії розвитку в державі, в ситуації культурних і статусних конфліктів.

В силу нестійкості політичного впливу і слабкості центральної влади в регіоні, його статус можна інтерпретувати і як «зовнішню» периферію. На користь такої характеристики свідчить звернення до моря і до інших «периферій». Це дає підставу розглядати Північне Причорномор'я як транскордонну систему. Віддаленість від політичного «центру» пояснює слабкість і неактуальність національної ідентичності у всіх регіональних історичних групах. «Ми не можемо кожні 50 років любити нову Батьківщину» – цей аргумент, висловлений одним із офіційних представників однієї з діаспор, пояснює прагматичне відношення локальних груп до політики «патріотизму» будь-якої державної влади.

В регіоні спостерігається прагнення до формування автономістських утворень (регіональних «республік»), але зазвичай без претензій до самовизначення. Автономізм в умовах частих змін «центру» розглядається як механізм, здатний «зберігати» соціальну структуру і гарантувати стабільність мешканцям прикордоння. Політизацію регіональних груп можна розглядати як наслідки стратегічних акцій за межами їх власного контролю і результат зовнішнього впливу. В Причорномор'ї цей підхід актуальний щодо гагаузької, бессарабської та кримської ситуацій.

Якщо «периферію» ми визначаємо по відношенню до центру, то культурну меншість – по відношенню до більшості, яка встановлює норми національної культури. Сучасна етнічна карта Північного Причорномор'я – результат геополітичних трансформацій останніх 200 років. Більшість народів, які проживають в регіоні в ретроспективі володіли «титульним» статусом і сприймають себе як «корінних» мешканців (греки, євреї, татари, молдавани, румуни, росіяни, українці, та інші), чия історія є частиною історії регіонального простору. В той же час, більшість значних діаспорних

груп – етнічні анклавні населення, що опинилися за межами Батьківщини і можуть розглядатися як «діаспори катаклізми», утворені під час руху політичних кордонів. Закономірно, що їх ідентичність характеризується як «капсульна», «дифузна», «кластерна», «кризова», «гібридна».

Всі перераховані характеристики простору пояснюють тезу про те, що «периферії» завжди було складно завоювати і ними важко керувати. Вони несуть загрозу автономізації або тяжіють до сусідніх держав. Тому соціальні і меморіальні практики, що реалізують в таких просторах конкурентні центри, орієнтовані на включення їх в семіотичний простір держав і на інкорпорацію прикордонних груп до власних соціальних структур. Комплексні регіональні програми «розширення» за рахунок споріднених просторів і груп передбачають актуалізацію попередніх соціокультурних розломів (кліважів) з метою їх поглиблення і «отвердіння».

Регіоналізм в практиках суміжних держав став проявом різних процесів. В одному випадку він сформувався як механізм децентралізації та лібералізації в межах глобальних інтеграційних тенденцій (Болгарія, Україна). У другому, як практика реалізації постімперських геополітичних ідеологій (Туреччина, Румунія, Росія, Польща), коли регіоналізм спрямований на руйнування територіального статус-кво під прикриттям відродження нації та справедливості. Так, Північне Причорномор'є є ареною геополітичних проектів, які відбивають постімперські амбіції держав: «Міжмор'я» та «Ханської України», «Великої Румунії» та «Великої Болгарії», «Новоросії» та «Тюркського поясу». Ці проекти увійшли в основу стратегій національного розвитку держав – сусідів. Зупинимось на формуванні політик в деяких країнах регіону: Румунії, Болгарії, Туреччині.

Ідеї «відродження» Румунії в часи президентства Трояна Бесеску (2004 – 2014 рр.) призвели не тільки до відродження політичного уніонізму, але і до матеріалізації територіальних претензій в прикордонних зонах. «Відродження Румунії» уявляється як територіальне об'єднання Румунії, Молдови, Бессарабії, Марамурешу та Південної Буковини. Сферою впливу уніонізму стали «втрачені території», які в практичній ідеології представлені як «тимчасово окуповані». Так, в 2017 р. Парламент Румунії встановив державне свято «День об'єднання з Бессарабією» (27 березня). В Україні та Молдові ця дата позначена як «День окупації Бессарабії».

Відродження пантюркізму в Турецькій республіці стало помітно з другої половини ХХ ст., коли цю ідеологію опанувала партія «Національна дія». В 2018 р. під час парламентських виборів партії «Національна дія» та «Справедливість та розвиток» утворили «Народний Альянс», який отримав 61,4% голосів виборців. Зміни в Конституції по розширенню можливостей президента розглядаються як повернення до «османізму».

Неосманізм – неофіційна доктрина Туреччини по розширенню сфери впливу на суміжні території за рахунок «м'якої сили». Складова неосманізму – неопантюркізм передбачає інтеграцію тюркських держав виходячи з їх культурної близькості. На пантюркістську основу програми правлячої коаліції вказує праця «Стратегічна глибина» (2001) А. Давутоглу (2014-2016 рр. – Прем'єр міністр Туреччини). Політик обґрунтовував шлях, який повинна пройти Туреччина, щоб перетворитися у регіонального лідера на «постосманському» просторі. Під його керівництвом оформлена доктрина «Нуль проблем з сусідами», яка перетворилась в засіб обґрунтування управління процесами в просторах суміжних держав [21]. Сучасна геополітика Туреччини реалізується за рахунок регіонів проживання тюркських народів («тюркський пояс»). В Причорномор'ї її об'єктом є кримські татари та православні гагаузи [25].

Ідею «тюркського поясу стабільності» розвиває Всесвітня асамблея тюркських народів, головним завданням якої стало створення Співдружності тюркських держав [12]. У 2009 р. відбулась інституалізація Ради співпраці тюркських держав (Тюркська рада). Ця трансдержавна структура включила Ради глав держав, міністрів закордонних справ, старійшин, заслужених діячів зовнішньополітичних відомств та Постійний секретаріат. Співдружність стала першою інституційною структурою, що об'єднала «тюркський світ».

Деякі історичні аргументи Туреччини щодо Північного Причорномор'я підтримує Україна після 2013 р, відтворюючи образ «Ханської України», який конкурує з образом «Новоросії» у регіональній структурі пам'яті [14].

Північне Причорномор'є залишається лімітрофом для східного християнства. Релігійні війни, як ідеологічна складова геополітичних конфліктів, не залишають цей простір протягом тисячоліття. Сучасний процес створення помісної церкви в Україні оголює конфлікт часів Вестфальської епохи, коли була актуальною теза «чия влада – того і віра». Суперечка між Константинопольським і Московським патріархатом стосовно канонічної території і повноважень «першого» Патріарха пов'язана з глобальним переструктуруванням у світовій системі центр-периферійних відносин. В контексті цих процесів відбувається зміщення акцентів в концепції «руського світу», яка набуває

альтернативних, пом'якшених форм: «союз східнослов'янських православних народів», «православний світ».

В останнє десятиріччя змінена національна стратегія Республіки Болгарії. В 2014 р. Міністерська Рада прийняла нову «Національну стратегію для болгарських громадян і болгарських історичних спільнот по всьому світу» [9]. Згідно документу болгарська нація трактується як етнокультурне утворення трансдержавного характеру. Інтеграція всіх етнічних болгар світу в єдину систему соціокультурних відносин представлено як завдання держави.

Епоха європейського пост-модерну змінила актуальний простір взаємодії політичних акторів, у нових умовах інформаційний простір став виконувати функції простору географічного та пост-факти набули змоги породжувати політичну реакцію.

Маркером розбудови регіоналістських програм і оформлення проектів геополітичного «розширення» є політика і практика залучення колишніх співвітчизників у сферу контролю держави. Серед всіх Причорноморських держав найбільш розвинутими такі «політики» є у Румунії та Болгарії.

У Румунії початком формування такої політики став 2007 р. з прийняттям Закону «Про підтримку румунів у всьому світі» 2007р. [19]. Проте, ще в 1991 р. Закон «Про румунське громадянство» називав співвітчизниками всіх, хто на підставі «права ґрунту» мав можливість довести наявність родичів, які народилися на території Румунії до 1940 р. [18]. З 2009 р. для цієї категорії співвітчизників впроваджено Закон «Про спрощення надання громадянства особам, які проживали на території Румунії». Наявність громадян за кордоном, надає привід підіймати питання гуманітарного характеру в сфері культури та стосовно спорів на кордоні. Так, «Концепція національної безпеки Румунії» 2007 р. закріплює мету захисту румунських громадян, їх прав та свобод [23]. Паспортизація в прикордонних регіонах України підігривається «прагматичним уніонізмом», який в умовах системної кризи легалізує еміграцію в ЄС. «Нові румуни» часто мають множинне громадянство (українське, румунське, болгарське, російське, молдовське, тощо), що закріплює традиційну для регіону гібридну ідентичність.

В Болгарії політика до «закордонних болгар» почала розвиватися на початку 90-х рр. ХХ ст. Першим документом стала Постанова Ради Міністрів №103 «Про проведення освітньої діяльності серед болгар за кордоном» [10]. Закон «Про болгарське громадянство» 1999 р. [4] та Закон «Про болгар, які проживають за межами Республіки Болгарія» 2000 р. [3] створили базу для взаємовідносин держави та регіональних діаспор. Така політика продовжує розвиватися, про що свідчить проект Закону «Про болгар, які проживають за межами Республіки Болгарія» 2015 р. [5].

З 1999 р. політика залучення співвітчизників розвивається в Росії. Закон 1999 р. «Про державну політику РФ по відношенню до співвітчизників за кордоном» був оновлений у 2010 р. [13]. Основну увагу Закон приділяв демографічному аспекту програми – залюдненню депресивних регіонів в країні. Цільових програм роботи з закордонною діаспорою цей проект не передбачав. Розширення і спрощення механізмів залучення співвітчизників стало предметом обговорення тільки у 2018 р. з висуванням проекту Закону «Про внесення змін до закону «Про громадянство», в якому передбачається надання громадянства з «гуманітарною метою» [11]. Цю зміну безпосередньо торкаються населення простору що досліджується. За результатами VI Всесвітнього конгресу російських співвітчизників у Москві у 2018 р. заявлено про прийняття нової Концепції державної міграційної політики, яка повинна передбачити програму взаємовідносин із співвітчизниками за кордоном.

Наймолодшою серед всіх державних політик щодо співвітчизників є політика Турецької Республіки. Серед законодавчих актів є тільки оновлений в 2017 р. Закон «Про Турецьке громадянство» 2009 р. [24]. Закон вперше передбачає пільги (надання «голубої карти») для отримання громадянства співвітчизниками за кордоном, але тільки якщо в державі проживання турок не встановлене подвійне громадянство. Було спрощено механізми залучення діаспори до участі в суспільно-політичному житті (з'явилося право приймати участь у виборах, перебуваючи за кордоном та проводити комерційні операції за кордоном).

Держава вибудовуючи відносини із співвітчизниками може робити наголос на демографічних і міграційних процесах, але може сприяти закріпленню діаспори в регіоні і створювати систему регулярних зв'язків з її структурами, яка в цьому випадку є опорою для впровадження економічних і політичних інтересів метрополії. Створюючи інституційні і правові механізми політики до співвітчизників, держава інтегрується в систему мережевих транснаціональних відносин, отримуючи важелі у світовій політичній системі.

Інституалізація у сфері діаспоральної політики держав регіону досягла значного розвитку. Так, в Румунії з 1995 р. діє Рада по проблемам румун за кордоном при Прем'єр-міністрі. В 1998 р. був

створений Державний підрозділ безпеки для румунів за кордоном, а у 1999 р. Відділ відносин із румунами за кордоном. Вперше самостійний орган, який керував державною політикою по зв'язкам з діаспорою був створений в 2000 р. – Департамент румунів за кордоном, який підпорядковувався в різні роки Міністерству громадської інформації, Генеральному секретаріату уряду, канцелярії Прем'єр-міністра.

В 2005 р. був створений Департамент зав'язків із румунами при Міністерстві закордонних справ, який з 2009 р. підпорядкований Прем'єр Міністру [20]. Об'єктом уваги Департаменту стали румунські меншини в Україні, Болгарії, Сербії, Угорщини та Албанії, він займався питаннями румунських шкіл прикордоння, румунського громадянства, політики зміцнення ідентичності румунських громад.

В 2017 р. в Румунії з'явилося «Міністерство румун звідусіль», як найбільш високий інституційний рівень, який створюють тільки держави, де діаспора грає роль структурної одиниці національно-державної системи [15]. Уряд Румунії у 2017 р. прийняв «Національну стратегію для румунів звідусіль», яка містить програму на період 2017-2020 р. [16].

В Парламенті Румунії діють Комітети, які займаються проблемами румунів звідусіль, діє «Комісія румунських громад за межами країни» в Палаті депутатів, а в Сенаті – «Комісія румунів з усього світу». Палата депутатів скликає Конгрес румунів за кордоном і забезпечує його організацію.

Розвинуту інституційну систему для реалізації політики щодо закордонних співвітчизників створила Болгарія. Можна виокремити органи загальної компетенції в системі державної влади, це – Комісія по болгарському громадянства і болгарам за кордоном діє при адміністрації Президента Болгарії (діє з 22.05.2012 р); Міжвідомча комісія з питань болгар за кордоном при Міністерстві освіти і науки Болгарії. З ініціативи МОН відкрита Дирекція, яка відповідає за болгарські школи за межами країни, діє Асоціація болгарських шкіл за кордоном; Дирекція «Болгарське громадянство» і Рада по громадянству діють при Міністерстві юстиції Болгарії. В цілому, реалізація державної політики щодо болгар, які проживають за межами Республіки Болгарія залишається за Радою міністрів [7].

Крім того створені спеціальні органи, які відповідають за політику Болгарії щодо болгарської спільноти за кордоном. Першим державним органом, в назві якого було використано поняття «болгари за кордоном» став Комітет по роботі з болгарами за кордоном (діяв з 1982 по 1991 р). Комітет поєднував риси державного органу та громадською організацією. В 1991 р. була створена Міжнародна Асоціація болгар. Це загальнонаціональна, громадська організація яка займалася реалізацією державної політики щодо осіб болгарського походження за кордоном. В 1992 р. було створено Державну агенцію у справах болгар за кордоном, як координаційний орган уряду по реалізації державної політики щодо співвітчизників у всьому світі.

Отже, інституційна систем Болгарії в Причорноморському регіоні є самою розвиненою, що пояснюється впливом діаспори на процес творення національної держави. Для Болгарії її діаспора – це міцна лобістська структура за кордоном яка повинна створювати додатковий ресурс для держави.

Дещо схожа аргументація у Туреччині. Вона формує політику взаємодії із діаспорою виходячи із прагнення позбутися статусу регіональної держави і здобути вплив на світові міжнародні процеси. Розвиток закордонних діаспор тут пов'язаний із трудовою міграцією. Починаючи з 1960-х років формувалась система двосторонніх угод між Туреччиною і європейськими державами. На цей час такі договори підписані із 32 країнами [27]. Потреба в координуючому органі було задоволена лише в грудні 2002 р., коли рішенням Ради міністрів було створено Управління турецьких громадян, які проживають за кордоном. Роботу Управління спрямовували на створення міцного турецького лоббі, яке повинно було стати конкурентом вірменським та грецьким групам тиску в Європі і Америці. Саме в той час було артикульовано ідею про створення Міністерства діаспори, за зразком аналогічної структури в Вірменії.

В березні 2010 р. поняття «споріднені народи» було зафіксовано в назві державного інституту, який займався діаспоральною політикою – було утворено Управління у справах турок, які проживають за кордоном і споріднених народів. Це поняття в залежності від ситуації тлумачиться в різних контекстах: релігійним (всі єдиновірці), етнічним (всі тюрки), та навіть імперським (населення регіонів, що були частиною Османської імперії). Відповідальним за роботу агентства призначений міністр праці і соціального захисту – Фарук Челик [26].

В листопаді 2018 р. в Анкарі на зустріч керівників державних органів та організацій, відповідальних за діаспоральні питання, Ради співробітництва тюркомовних держав була прийнята «Спільна стратегія дій Тюркської Ради тюркомовних діаспор» і «Спільний план дій для

тюркомовних діаспор на 2018-2019 рр.». Суттєвим є факт, що перша «Контактна група відповідальних осіб у справах діаспори» була створена при РСТД в 2009 р. Отже, вже 10 років відбувається консолідація діаспоральної, трансдержавної системи на основі соціокультурних в'язків в межах тюркського світу.

Висновки. Північне Причорномор'є залишається простором конкурентних стратегій прикордонних держав. Історія соціально-політичних розколів в регіоні проявляється в формі фантомних та реліктових кордонів, локальних етнокультурних груп із множинною ідентичністю і в наявності транскордонних соціокультурних систем, які охоплюють регіональні діаспори, виводячи їх на світову арену. Прикордонні держави протягом останніх десятиліть сформували функціональні інституційні та правові системи, які дозволяють їм здійснювати послідовний та системний вплив на регіон через локальні регіональні та споріднені групи, виступаючи як меценати. Локальні етнокультурні групи стали реципієнтами регіональних політик прикордонних держав, що зумовлює реалізацію в регіоні різних версій історичної «правди», політичної доцільності, соціальної справедливості.

Всі суб'єкти регіональних геополітичних відносин розглядають транскордоння Північного Причорномор'я як стратегічний простір для подальшого національного розвитку. При цьому, національні стратегії на початку XXI ст. були трансформовані за рахунок розширеного тлумачення «націй», які «вийшли» за державні кордони та «включили» у свій склад закордонних співвітчизників, які втратили громадянство, споріднені етнічні групи, історичні та етногенетичні простори, які в минулому належали державам і розуміються як «втрачені».

Бібліографічний список:

1. Бек У. Что такое глобализация? Ошибки глобализма – ответы на глобализацию / Пер. с нем. А. Григорьева, В. Седельника – М.: Прогресс-Традиция, 2001. – 304 с.
2. Брубейкер Р. Этничность без групп / Пер. с англ.; нац. Исслед. Ун-т «Высшая школа экономики» – М.: изд. Дом Высшая школа экономики, 2012. – 408 с.
3. Закон за българите, живеещи извън Република България от 11.04.2000 г. [Электронный ресурс] // Българският правен портал – Режим доступа: <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2134916612>
4. Закон за българското гражданство, в сила от 20.02.1999 г. [Электронный ресурс] – Българският правен портал – Режим доступа: <http://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2134446592>.
5. Законопроект за изменение и допълнение на Закона за българите, живеещи извън Република България №554-01-20 от 04/02/2015 [Электронный ресурс]. – Официален сайт на Народно събрание на Република България – Режим доступа: <http://www.parliament.bg/bg/bills/ID/15205/>.
6. Замятин Д.Н. Политико-географические образы и геополитические картины мира (Представление географических знаний в моделях политического мышления) // Полис, 1998. – № 6. – С. 35-46.
7. Коч С. Република Болгария и «болгары зарубежья»: формирование политики взаимодействия // Вісник Одеського національного університету. Соціологія та політичні науки. Політологія – Том 23. Випуск 2 (31). 2018 С. 135 – 157.
8. Коч С.В. Социально-экономические модели адаптации этнических групп (на примере «старых» и «новых» диаспор юго-западного региона Украины) // Предупреждение насильственных конфликтов в мультикультурных сообществах и формирование культуры мира. / Ред. М.Араджиони. – К.: ЧП «Золоті Ворота», 2011. – С.61 – 71
9. Национална стратегия за българските граждани и историческите български общности по света от 23.07.2014 г. [Электронный ресурс] Официален сайт на Министерски съвет. Портал за обществени консултации. Режим доступа: <http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=938>.
10. Постановление № 103 за осъществяване на образователна дейност сред българите в чужбина на Министерски Съвет от 31.05.1993 г. [Электронный ресурс] – Официален сайт на Министерство на образованието и науката – Режим доступа: <http://mon.bg/?go=page&pageId=7&subpageId=58>.
11. Проект федерального закона № 527255-7 «О внесении изменений в Федеральный закон «О гражданстве РФ». Зарегистрирован 07.08.2018. [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://sozd.parliament.gov.ru/bill/527255-7>.
12. Султанмурат Е. Мухаметдинов Р., Каримов Б.Тюркский пояс стабильности Евразии. – Казань, 2009. – 100 с.
13. Федеральный закон «О государственной политике Российской Федерации в отношении соотечественников за рубежом» от 24.05.1999 N 99-ФЗ [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://base.garant.ru/12115694/>
14. Якубович М. «Ханська Україна» проти «Новоросії»: що закарбовано в історичній пам'яті? 22. 10. 2017. Релігійно-інформаційна служба України, 2001-2017. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://risu.org.ua/ua/index/monitoring/religious_digest/68749
15. Hotărâre nr.17 din 12 ianuarie 2017 Privind organizarea și funcționarea Ministerului pentru Români de Pretutindeni, precum și pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 857/2013 privind organizarea

și funcționarea Institutului "Eudoxiu Hurmuzachi" pentru românii de pretutindeni. [Електроний ресурс]. Режим доступу: http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.http_act?ida=141739

16. Hotărârea nr. 405/2017 privind aprobarea Strategiei naționale pentru românii de pretutindeni pentru perioada 2017-2020, (M.Of. al României. În vigoare de la 27 iunie 2017). [Електроний ресурс]. Режим доступу: <https://lege5.ro/Gratuit/ge3dkmbygyza/hotararea-nr-405-2017-privind-aprobarea-strategiei-nationale-pentru-romanii-de-pretutindeni-pentru-perioada-2017-2020>

17. Koch S. "Our" and "Foreign" in Bessarabia: Communicational Environment and Commemorative Practices // Popov, R., M. Maeva, M. Slavkova, Y. Erolova (2018). Between the Worlds: People, Spaces and Rituals. E-collection of Conference Proceedings. Sofia: IEFSEM – BAS, pp. 236-254

18. Lege Cetățeniei române nr. 21/1991. (Monitorul oficial nr. 576 din 13 august 2010). [Електроний ресурс]. Режим доступу: <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocument/121439>

19. Legea nr. 299/2007 privind sprijinul acordat românilor de pretutindeni, republicată, cu modificările și completările ulterioare, (Portal legislativ), [Електроний ресурс]. Режим доступу: <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocument/87091>

20. Ministru pentru Românii de Pretutindeni. [Електроний ресурс]. Режим доступу: <http://www.mprp.gov.ro/web/natalia-elena-intotero>

21. Policy of Zero Problems with our Neighbors. Republic of Turkey Ministry of Foreign Affairs [Електроний ресурс]. Режим доступу: <http://www.mfa.gov.tr/policy-of-zero-problems-with-our-neighbors.en.mfa>

22. Rokkan St., Urwin D. The Politics of Territorial Identity. Studies In European Regionalism. L., 1982, p.1-17.

23. The national security strategy of romania, The European Romania, the Euro-Atlantic Romania: For a Better Life in a Democratic, Safer and More Prosperous Country, Bucharest, 2007 p. 33.

24. Türk Vatandaşlığı Kanununu 5901 sayılı yeni 29.05.2009 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilmiş ve 12 Haziran 2009 tarih ve 27256 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

25. Uzun U. Evolution of the idea of Turkic-Turkish cultural expanse in the twentieth century and its political importance for Turkey's geostrategy // European political and law Discourse. Volume 3. Issue 3, 2016. – С. 33-45.

26. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı: YTB, Mevzuat. [Електроний ресурс]. Режим доступу: <https://www.ytb.gov.tr>

27. Yurtdışında Yaşayan Türk Vatandaşları, T.C. Dışişleri Bakanlığı. [Електроний ресурс]. Режим доступу: <http://www.mfa.gov.tr/yurtdisinda-yasayan-turkler.tr.mfa>

Koch S. V. Cleaving of the North Black Sea Space: Geopolitical Disputes in the Era of Post-Truth

The Black Sea Region, during the centuries, has been stayed as a zone of geopolitical confrontation between borderland states of Bulgaria, Russia, Romania, Turkey, Ukraine, Moldova and others. Each of them, building geopolitical capacity, considers the region as a part of space of ethnogenesis, natiogenesis and politogenesis.

The modern regionalism in political practices of the neighbouring states of the Black Sea Region has demonstrated different processes. In one case, it is the mechanism of decentralization and liberalization within global integrational tendencies, in other case – the practise of realization of Post-Imperial geopolitical ideologies. In such case, it is consequently directed to ruin territorial Status Quo. These processes on the stage of emergence and formation of the "soft power" policy have been developed in the form of "nation and justice revival" policy.

The aim of this paper is to demonstrate the features of the Black Sea Region as borderland region and trans-boundary system, and to focus on the new features of social and informational spaces. Thus, emergence of the new actors – regional societies and local ethnocultural and diasporal groups on the political stage caused co-existence of different versions of historical "truth", political expediency, social justice in the region.

The paper demonstrates that informational and communicational spaces became the arena for political actions of the states that conduct purposeful cultural and memorial policy. The aim of such measures has been declared the care of compatriots, preservation of memory about common past, making conditions for integration of the region to the semiotic and institutional state system.

It was concluded that all subjects of regional geopolitical relations consider the transboundation of the Northern Black Sea Region as a strategic space for further national development. It is noted that national strategies in the early twenty-first century were transformed to expanded interpretation of "nations" that "came out" along the state borders and "included" their compatriots who lost their citizenship, related ethnic groups, as well as historical and ethnogenetic spaces that in the past belonged to the states and are understood as "lost".

Key words: *transboundary, cleavage, post-truth, regional policy, policy on compatriots, memorial policy.*